

HVARSKA RENESANSNA SREDINA

Nevenka Bezić-Božanić

Izuzetan položaj grada Hvara sred Jadrana na glavnim pomorskim putovima uočili su mnogi stari putopisci i pomorci. Značenje hvarske luke opisao je i poznati humanist Hvaranin Vinko Pribojević u svom govoru što ga je održao 1525. godine u hvarskoj crkvi Sv. Marka.¹ I mletački sindici često su isticali u XVI stoljeću značenje te luke, što je uvelike uvjetovala i sam razvitak grada. Zaštićena luka na najvažnijem mletačkom putu u svijet pružala je gostoprimstvo mnogim brodovima što su prolazili Jadranom prema lukama južne Italije, Grčke, Bliskog i Dalekog istoka i obrnuto. To je donosilo i ekonomsko blagostanje, a veza sa svijetom utjecala je na ukus Hvarana i pružala im mogućnost šireg sagledavanja duhovnih vrednota ne samo drugih naroda nego i svog vlastitog. Stoga nije ni čudno da je Hvar toga doba ostavio vrijedno kulturno i umjetničko nasljeđe, samo je arhivska građa tog vremena većim dijelom propala pri upadu Turaka pod zapovjedništvom Uluz Alije 1571. godine, a i 1579. godine kad je udarac groma raznio u tvrđavi topovski i puščani prah, pa je tada od eksplozije uništen velik dio grada i gradskih zidina.² Stradale su tada i mnoge kuće, a u njima razni predmeti i isprave koje bi nam danas, da su se sačuvale, mnogo značile za poznavanje renesansne sredine grada Hvara.

Prema izvještaju mletačkog sindika Giustinijanija, otok Hvar ima 1553. godine oko sedam tisuća i sedam stotina stanovnika, a 1579. godine prema izjavi hvarskog biskupa vizitatoru Valieru sam grad oko tisuću odraslih osoba, jer je u međuvremenu kuga odnijela veći dio stanovništva.³ Stanovnici u Hvaru bili su plemići i pučani, a prema sačuvanoj knjizi krštenih od 1516. godine može se otprilike pratiti zanimanja pojedinaца, hvarske ličnosti, doseljavanja i niz drugih podataka što upotpunjuju sliku grada Hvara u XVI stoljeću.

Upravo doseljavanja u to vrijeme daju poseban pečat životu u gradu, mijenjaju neke ustaljene navike, utječu na jezik, običaje i način življenja. Tijekom stoljeća susreću se u gradu Hvaru i stanovnici drugih hvarskih naselja, pa se tako 1589. godine spominje Florij iz Brusja, 1520, 1550. i 1555. godine Tomo Budrović, Flora i Nikola iz Grablja, 1520, 1528, 1541, 1552. i 1584. godine Marin Petrov, Juraj Jerolima Zuvanića, krojač Nikola Kranica, zidar Nikola Staničić i monaka Katarina Zorzetić svi iz Staroga Grada, 1588. godine Marko Kobić iz Vrboske, 1520, 1566, 1575, 1581. i 1584. godine Margarita žena majstora Nikole, Nikola Pizanić, Kasandra izvanbračna kći Nikole Vitalisa i Domicie Gušić, Anica, te Goja, kći Franje Elezovića svi iz Jelse, 1519. godine Petar i žena mu i 1549. godine David iz Vrisnika, 1578. godine spominje se Stipica iz Sućurja, a 1589. godine Lucija s Plama.⁴

Svisa, koji je zajedno s Hvarom u doba mletačke vladavine bio u zajedničkoj komuni, spominju se 1526, 1532, 1538. i 1584. godine Ivan Strisić, Katarina kći Franke, Jakov Butorović i Grgur Gogin, a iz Komize 1517, 1533, 1573, 1584, 1585. i 1595. godine Luka Damjanov, Petar Bertučević, Margarita Živković, Andrija Mihčević, Juraj Grličić, te Margarita, koja je u Hvaru rodila izvanbračnu kćer s Mihovilom Šnjurićem.⁵

S otoka Brača spominje se 1515, 1521, 1524, 1532, 1532, 1533, 1542, 1545, 1546, 1548, 1549, 1553, 1554, 1557, 1558, 1559, 1562, 1563, 1569, 1583, 1584, 1587, 1585, 1586, 1588, 1589, 1592, 1593. 1595. godine spominju se u Hvaru krojač Ivan Koitović, Juraj, Pavao, Jakov bez prezimena samo s oznakom da su s Brača, te Flora žena Jerolima Nikoličića, Petronila i Ivan bez prezimena, Dominik de Tomasus, Jerolim, Marko i Juraj, Ivan Precho, postolar Stjepan Kosović, Bernard, Šimun Brodarić, Ivan, Franjo, Pavao i majstor Franjo bez prezimena, Stjepan Marunić, krojač Stjepan Martinić, Ivan Cirinić, Margarita, Ivan, Marko i Antun Markov bez prezimena, te Katarina Franje Prodića, Mato Nisiteo, Vicko Vuković

i Franjo Lukšić.⁶ Sa susjednog otoka Šolte spominje se 1520, 1523. i 1561. godine Stipan, Franko, Ivan i krojač Mihovil svi bez prezimena samo s oznakom da su Šoltani.⁷

Tijekom XVI stoljeća u Hvaru radi više korčulanskih klesara na zvoniku franjevačke crkve, nadogradnji stolnice i njenom zvoniku, kneževom dvoru i kuli uz dvor, na ljetnikovcu pjesnika Hanibala Lucića, a klešu i kamene ukrasne dijelove za kuće hvarskih plemića i pučana. No Korčulani su i stalno nastanjeni u Hvaru, pa tako 1516. godine ima svoju brijačnicu Marin Korčulanin, između 1517. i 1532. godine spominje se postolar Šimun, 1524. godine Šimun de Salo, 1531. godine postolar Jerolim sa sinovima istog obrta Cvitom, Petrom i Markom, dok 1538. godine nalazimo u gradu korčulanskog franjevca Jerolima Bartuco, nekog Franju i Bertija. Između 1539. i 1541. godine u gradu radi majstor Vlahuša, 1544. godine spominje se Antun bez prezimena, 1553. godine Franjo Nodarić, slijedeće godine majstor Stamen, a 1557. godine urar Tomo i majstor Ivan Pargumović. Godine 1562. u Hvaru živi neki majstor Luka, 1567. godine brodograditelj Tomo Benkov, 1573. godine majstor Vicko, 1582, 1583. i 1584. godine »gospođa« Marissa, neka Marieta i Ivan, a 1586. godine Korčulanka Pera rodila je izvanbračnu kćer s Pomponijem Bertučevićem.⁸ S otoka Lastova spominje se u Hvaru 1586. godine majstor Stjepan Radinović.⁹

Tražeci posao izvan svoje Republike Dubrovčani su se naselili u XVI stoljeću i u Hvaru, gdje su posebno mjesto našli obrtnici. Tako se 1516. godine spominje Rusolin, Marin Pavlov i Margarita žena Živankova, 1519, 1521. i 1529. godine spominje se neki Radonjizat, Nikola Radovanov, Petar i klesar Luka Paskojev, od 1525. do 1527. godine Živanko, Nikola Vlahuša Franjin bez prezimena, Petar Milanović, Mira žena Barhoja, Marta žena Rade, Pavao i Blaž, a između 1527. i 1550. godine bojadisar tkanina Leonard. Godine 1528. neki Nikola, 1532. klesar Damjan i Marko Jačijević, 1535. godine Maruša žena Ivana de Primo, i Blakus, između te godine i 1557. živi i radi u Hvaru zlatar Franjo Nikolin Maršić, a njegov sin Franjo zvan i junior naslijedio je očev obrt i spominje se u Hvaru od 1562. do 1580. godine. Mara žena Živankova spominje se 1536. godine, zlatar Franjo Florijev 1538. godine, a od te godine do 1544. kovač Stjepan i do 1554. bojadisar Blaž Franov Radinović. Godine 1541. Katarina žena Barića i neki Marko, slijedeće godine Franka Dubrovčanka, 1546. godine Katarina žena majstora Blaža, neki Tomo i Šimun, 1549. godine Blaž, slijedeće godine Franjo, 1564. godine

majstor Rado, 1567. godine Dominik Šimunov, između 1572. i 1586. godine zidar Mihoć, 1583. i 1588. godine Petrica i Kata kćeri majstora Marka, 1585. godine Ivan, sluga kod Jurja Martinova, te 1590. godine kožuhar Ivan.¹⁰

Jednako tako dolazili su i iz dalekog Kotora, pa se 1516. godine spominju Marul i majstor Antun bez zabilježenog prezimena, između 1517. i 1535. godine Nikola de Capello s nazivom »ser« i žena mu Pavica, te 1518. godine Navelj, dok se 1532. godine spominje njegova udovica Katarina. Između 1519. i 1545. godine spominje se krojač Žuvić Sasonić, 1527. godine majstor Melkior Jurnić, 1541. godine neki Nikola, 1545. godine Ivan Herkulov, a od te godine do 1587. spominje se neki Antun i žena mu Margarita. Godine 1547. krstio se u hvarskoj stolnici Kotorin Rado, 1550. godine spominje se Domina žena Franje, 1554, 1559, 1560, 1566, 1567, 1574, 1576, 1577, i 1579. godine Juraj, Ivan, Damjan, Petar, Jerolim Nikolin, Dabo, David, Ivanče, Julija žena Dominika, Petrunela žena majstora Trifuna i Kata žena Stjepana svi bez zapisanog prezimena. Godine 1583. spominje se Dominik Antunov, 1584. godine krojač Antun Trifunov, 1587. godine Mato Antunov, te 1588. godine Mihovil Antunov i Felicita kći pokojnog Dominika.¹¹ Iz Grblja došao je 1559. godine u Hvar Ružan, iz Perasta spominje se 1562. godine Trifun rođak kovača Nikole, iz Bara dolazi klesar Trifun rečeni Barular, a iz Crne Gore 1527. godine neki Petar.¹²

Iz Splita nalazimo u Hvaru 1518. godine kožuhara Andriju, 1521. godine spominje se kao kuma Lena žena Ivana Rosani, 1525. godine radi u gradu postolar Jerolim, slijedeće godine majstor Marin, 1528. godine rodila se kći Bartula Spličanina, 1529. godine spominje se ribar Jakov, 1531. godine Ivana Cvetinović i Jerolim Perzacha, slijedeće godine neki Mihovil, 1536. godine zlatar Luka, 1542. godine Juraj, 1545. godine krojač Ivan, 1550. godine neki Marko, 1561. godine Dominik Ludovicus, 1575. godine Ivan Bigatović i 1581. godine Antun Božanović.¹³

I Poljičane nalazimo u XVI stoljeću u Hvaru, pa se tako 1516. godine spominje majstor Mihovil, 1518. g. neki Pavao, 1521. majstor Petar, 1525, 1533. i 1538. godine Marko, Luka i Ivan, 1539. godine Juraj i Stjepan, 1549. godine bombardijer Benedikt i 1580. godine Fila žena Petra Poljičanina,¹⁴ a iz Žrnovnice spominje se 1516. godine majstor Marin Velovičić, 1520. godine neki Mato i pekar Pavao Penturić, 1526, 1542. i 1554. godine neki Juraj, Ivan i majstor Šimun. Iz Omiša kumuje na jednom krštenju Lukrica žena doktora prava Ivana Primenija, iz

Brela 1525. godine spominje se Ilija Jurjević, iz Makarske 1572. godine Pavao Klarić, s Neretve Andrica kći Pavla, a iz Luštice 1542. godine Rade, 1558. godine Luka i 1560. godine Andrija.¹⁵

S Klisa spominje se Petar i žena mu Anica, iz Kaštela 1586. godine neki Petar, a iz Trogira 1519. godine Ivan Vekojević i brijač Dominik, 1531. godine neki Barić, 1540. godine Ivan Sandalić, 1560. godine »gospođa« Urša, između 1575. i 1590. godine majstor Mihovil Viturilić, 1557. godine Petar Dujmović, 1581. godine trogirski plemić Petar Fabrinović i 1588. godine Jakica Trogiranka rodila je izvanbračnu kćer s Budimirom Hektorovićem.¹⁶

Iz Šibenika spominje se u Hvaru 1528. godine neki Franjo kojem se rodila izvanbračna kći Franka, 1540. godine radi u gradu brijač Šimun i Jelena žena Ivana Šibenčanina, između 1555. i 1562. spominje se Ivan Statorica, a između 1563. i 1587. godine rađaju se djeca Grguru Šibenčaninu. Godine 1564. spominje se Margarita žena Antunova i Petar Ferro, 1573. godine majstor Petar Šurojević, slijedeće godine krojač Ksaver i neki Antun, 1575. godine majstor Marko i Ivka Šibenčanka, 1581. godine Grgur Šimetović, 1583. godine Margarita Šibenčanka, a 1584. godine Mandalina iz Šibenika rodila je izvanbračnog sina s majstorom Dominikom Fabijanovićem.¹⁷

I Zadranici su nastanjeni u Hvaru, pa se 1520. godine rodila Margarita kći Petra i žene mu Stanice i spominje se Grgur Zadrani, slijedeće godine spominje se Vito, 1537. godine majstor Franjo, 1545. godine kožuhar Mihovil Russi, 1546. godine Pavao i žena mu Lucija, 1551. godine Šimun, 1554. godine Dobra, žena Mate i majstor Šimun, slijedeće godine neki Martin, 1558. i 1559. godine majstori Juraj de Piaseri i Juraj Zadarlić, 1560. godine Nikola Petra Cerličića, 1569. godine neki Ivan, 1583. godine Tomi Begni rodila se izvanbračna kći s Margaritom Šibenčankom, 1583. godine Petrica iz Zadra rodila je troje izvanbračne djece s Jurjem Trbuskovićem, te Jelina Zadranka kćer s Mihovilom de Nadali. Godine 1587. rodio se izvanbračni sin Ivanu Zadrani s Lucijom iz Plama, 1589. godine spominje se krojač Juraj, 1590. godine rodila se kći majstoru Jurju de Piaseri, a 1596. godine Lukrica Zadranka rodila je izvanbračnu kćer Antunu Judelo iz Apulije.¹⁸ Iz Vrane spominje se majstor Vicko Stjepanov, a iz Paga postolar Ivan Stipčić koji u Hvaru radi između 1517. i 1540. godine zatim se spominje 1554. i 1582. godine Juraj i Martin. Iz Raba nalazimo u Hvaru Antuna, kojemu se tu rodilo dvoje djece.¹⁹ S otoka Krka u gradu živi neki Stjepan kojemu

se 1587. i 1590. godine rađaju djeca. Iz Senja dolaze Petar i Martin 1528. i 1544. godine, a s otoka Lošinja 1599. godine Ivan. Iz Rijeka spominje se Jelina koja je rodila izvanbračno dijete s majstorom Ovanom Pinturićem, iz Istre je 1590. neki Ivan, a iz Kopriva se spominje 1518. godine Franka žena Franje.²⁰

No najviše je doseljenika s područja između Cetine i Neretve sa zaleđem koje se još od srednjeg vijeka naziva Krajina. Nakon pada Bosne veći dio ovog područja došao je pod tursku vlast. U tom krševitom kraju nije bilo lako živjeti, a i nebriga nove vlasti na krajnjoj granici carstva uvjetovala je napuštanje vlastitog ognjišta u potrazi za boljim životom. Jednu od takvih mogućnosti pojedinci su našli u radu na srednjodalmatinskim otocima, gdje je plodna zemlja u rukama plemića i crkve trebala mnogo radne snage, pa je već početkom XVI stoljeća poznato da su muškarci dolazili na sezonske radove, a žene kao ključna radna snaga. Mnogi su od njih i ostali na otoku Hvaru, tu su osnovali obitelji i stopili se s otočkim životom, ali su njihovi običaji, odjeća i jezik ostavili traga u svakodnevnom životu Hvarana. Tako se 1518. godine spominje Stjepan Tomašević, Mate Ilijić i neka Margarita, slijedeće godine Pavao, 1520. godine Stjepan Lubagić, 1525. godine Ivka iz Krajine, 1535. godine Vito, 1537. godine klesar Ivan i Margarita, koja je rodila izvanbračnu kćer s pjesnikom Hortenzijem Bertučevićem, slijedeće godine Juraj Petrović Mihovil Radoslavljčić i neki Ivan, 1539. godine Nikola Jurković, 1540. godine Andrija Rabanašić u vezi s nekom zemljom, 1541. godine neki Vidoš, 1542. godine Šimun, Mato i kovač Luka Filipović, 1544. godine Bartić, Petar Živković, neki Ivan, Mato. Pavao i Petar, slijedeće godine Jelena iz Krajine rodila je izvanbračnu kćer sa svojim gospodarom Dominikom Tomaseo i spominje se neki Stjepan, 1546. godine spominje se Petar, Ivan i Magdalena, slijedeće godine Andrija, Ivan, Stjepan, Pavao Miljan, Grgur i Matijaš, 1548. godine Dragoje, Mihovil, Marko, Margarita, Katarina Maleška, 1549. godine Juraj, Milica, postolar Luka i Katuša, 1550. godine Ivan i Urša Kadrišić, te neki Antun kojemu se te godine rodilo dvoje djece, slijedeće godine spominje se Ivan Vukosavić, 1552, 1553. i 1554. godine Vidoš, Cvitko, Šimun i majstori Marko i Mihovil, 1555. godine Pavao Mustafić i Juraj, 1556. i 1558. godine Miljas i Bariša Tomić, 1559. godine Mato, Anica i Pavao, 1561. godine Ivan Bilan, 1562. i 1563. godine Luka, Mandalina Barborina i Petar Tomić, 1583. i 1584. godine Nikola Ivanović i Stjepan Tvrtković, 1587, 1590, 1591. i 1592. godine Katarina, Magdalena

žena Tome, Stjepan, Vuliša i Nikola, 1594. godine Juraj Andrijašević i Margarita koja je rodila izvanbračnu kćer s majstorom Ivanom Skaljićem. Naziv Vlah i Vlahinja imaju 1554. godine Martin i 1589. godine Katarina,²¹ a 1539. godine Mera zvana Turkinja nalazi se među kućnom poslugom Hvaranina Franje Coppo.²²

Prema tome od 1516. godine²³ do kraja XVI stoljeća u Hvaru žive doseljenici

BAR	1	CRNA GORA	1
BRAČ	35	DUBROVNIK	47
BRELA	1	GRABLJE	3
BRUSJE	1	GRBALJ	1
ISTRA	1	PLAME	1
JELSA	5	POLJICA	12
KAŠTELA	1	RAB	1
KLIS	1	RIJEKA	2
KOMIŽA	6	SENJ	2
KOPAR	1	SPLIT	15
KORČULA	24	STARI GRAD	5
KOTOR	29	SUČURAJ	1
KRAJINA	77	ŠIBENIK	15
KRK	1	ŠOLTA	4
LASTOVO	1	TROGIR	10
LOŠINJ	1	VIS	4
LUŠTICA	3	VRANA	1
MAKARSKA	1	VRBOSKA	1
NERETVA	1	VRISNIK	2
OMIŠ	1	ZADAR	22
PAG	3	ŽRNOVNICA	6
PERAST	1		

I stranci su se naseljavali u Hvaru tijekom XVI stoljeća, a dolazili su kao trgovci, obrtnici i pomorci, te oni kojima nije zabilježeno zanimanje. U gradu su im se rađala djeca, ženili su se s domaćim djevojkama i kumovali na krštenjima. Tako se iz Venecije 1526. godine spominje neki Stjepan, 1542. godine kancelar Ivan bez zabilježenog prezimena, 1544. godine brijač Marko Gianchi, 1546. godine Domi-

nik i Katarina Ivanova, a između te godine i 1560. majstor Krstitelj Ravello. Godine 1547. Andrija Remundo, slijedeće godine majstor Jerolim, između 1550. i 1558. krojač Franjo, 1553. godine majstori Alojzij i Mojsije, slijedeće godine Gašpar krojač, 1561. godine Bernardin, između te godine i 1578. krojač Zanmaria Ivanov, 1562. godine Dominik Rico, slijedeće majstor Julijan, 1564. godine Stjepan zaposlen u tvrđavi, 1565. godine drvodjelac Kristofor i trgovac Jakov, 1568. godine bombardijer Antun kojemu se u Hvaru rodilo dvoje djece, 1573. godine majstor Jakov Antunov, slijedeće Marija žena majstora Leonarda i majstor Ivan, 1575. godine majstor Mato, 1578. godine Franjo de Rocho, 1583. neki Ivan i Antun de Bastiani, 1586. godine Franjo Cechini i Zanmaria Pelorer, 1590. godine Marko Antun Guidotus i Julija žena Krstitelja Binini, 1955. godine neka Lucietta i Paulina kći Antuna, slijedeće Gasparina žena Petra de Bianchi, 1599. Marin de Ventura,²⁴ a iz Chioggie 1547. godine rodio se sin Petru i Margariti bez zabilježenog prezimena.²⁵

Iz Furlanije spominje se 1540. godine majstor Pavao, 1584. godine rodio se sin Mati Jurjevom, a 1953. godine spominje se krojač Ivan iz Gorice, iz Trenta spominje se 1529. godine majstor Krstitelj rođak majstora Žuvića, iz Trevisa je 1593. godine Franjo, iz Vicenze 1586. godine Vicko de Portis, iz Verone spominje se između 1583. i 1590. godine Kristofor, te 1590. godine Alojzij, a iz Bergama spominje se 1568. godine Ivana Jakova, 1574. godine Pavao kojemu se u Hvaru rodila izvanbračna kćer Franka s Dobrom Cvitić, 1575. godine spominju se Petar de Asperti i Franjo sin Ivana Marka Rimondo, 1589. godine Josip Franjin i 1591. godine neki Rok. Iz Brescie spominje se kao svjedok brijač Bartul 1512. godine, Filip de Maninis 1526. godine, kožar Ivan 1542. godine, Jakov de Membri 1569. godine, Abraham Federico i neki Curtius 1584. godine i Danijel Ivana Mario rodio se u Hvaru 1587. godine. Iz Coma spominje se između 1578. i 1590. godine vojnik u tvrđavi, ali nosi naziv i majstor, iz Ancone spominje se 1590. godine neki Gaspar, iz Pesara je 1563. godine poznati liječnik Vicko Vanetti, iz Galignana 1554. godine neki Mato, kojemu se u Hvaru rodio sin Franjo, iz Pruna 1546. spominje se Maruša žena Ivanova, iz Lindanare neki Lovro 1591. godine, iz Capue je liječnik Ilija 1534. godine i 1517. godine Lancilago, a iz Napulja 1517. godine Nikola i Mihovil, te 1549. godine neki Jakov.²⁶

Iz Apulije spominje se kožar Santinus 1522. godine, neki Ivan 1527. godine, slijedeće Julije i Franjo Gilbertus, 1531. godine Julije

Dujma Uzinija, slijedeće Silvestar Cupuari, 1541. godine Ursinus Bertuci 1543. godine Vicko Cola, 1549. godine Luka de Nusto, 1557. godine Lovro Jakova Anzeli, 1583. godine Angelica žena Antuna, 1595. godine Antun Lionelus i 1596. godine Antun Iudolo, kojemu se rodila izvanbračna kći Doroteja s Lukricom iz Zadra. Iz Barija 1591. neki Antun, iz Brindisija 1585. godine Dominik Collo, iz Lecce 1579. godine Mato de Marzini, iz Rodi 1529. godine rodila se kći Antunu, iz Gravine 1518. kćer Pavla, iz Manfredonije spominje se 1518. godine Ursino i Herkul, 1523. i 1524. godine Ursino i Gilberto, 1528. godine Lisberto, te 1583. godine svećenik Ivan, a iz Tranija 1544. godine kovač Nikola Augustinov i majstor Franjo Puljiz 1554. godine.²⁷

Hvar je bio zanimljiv i za Grke, koji su u XVI stoljeću dolazili iz onih krajeva Grčke što su bili pod mletačkom upravom. Tako se s nazivom Grk spominje 1532. godine majstor Pavao, 1542. godine rodila se kći Anastaziju i Konstantinu sin, slijedeće godine spominje se Julija žena Dimitrija Grka i 1553. godine Dimitrije kao kum, između 1564. i 1578. godine radi u Hvaru krojač Ivan Jakovljević, 1566. godine krojač Mihovil i 1589. godine rodio se sin Nikoli sinu majstora Ivana Grka. S otoka Krfa spominje se 1553. godine majstor Alojzij i 1594. godine Ivana žena Paskvalinova, s otoka Kreta rađaju se 1519. i 1528. godine djeca majstora Konstantina, 1540. godine spominje se Lutin Dimitrije, 1564. godine rađa se kćerka Konstantinu vođi broda zvanog trirema, 1568. godine spominje se neki Ivan i 1584. godine Angelus. Da je majstor Konstantin jedno duže vrijeme boravio u Hvaru vidimo i po tome, što je posjedovao tu i neka zemljišta, pa je 1540. godine njegova kćerka Katarina prodala jedan vinograd majstoru Jerolimu sinu Mihovila Božinkovića.²⁸

S otoka Cipra došao je u Hvar neki Lovro, između 1583. i 1586. godine spominje se kao kum neki Jakov, Katarina Ciprijana i Bernardin, između 1584. i 1589. godine rađaju se djeca Davidu, 1586. godine spominje se Vasilij Cipriot, 1588. godine rađa se kćer nekom Mili, slijedeće spominje se Andrija, Vido i Konstantin sa ženom Stanom. Iz Nikozije spominje se 1588. godine neki Nikola, iz Guthiuma Mato de Martinus kojemu se 1581. godine rodio u Hvaru izvanbračni sin Julije s Ivanicom kćerkom Andrije brijača, s otoka Zante spominje se 1578. godine Lucija žena Luke iz Belpaga, a iz Cefalonije je Julija koja je 1553. godine rodila izvanbračnog sina s Marinom sinom poznatog hvarskog liječnika Francuza Ivana Krstitelja.²⁹

Iz Albanije spominju se 1578. i 1588. godine neki Marko i Petar, a iz Drača 1583. Ivan i žena mu Faustina. Iz Francuske je liječnik Ivan Krstitelj, koji se u Hvaru spominje već 1518. godine, tu mu se rodio sin Franjo, a 1553. godine spominje mu se sin Marin. Godine 1589. spominje se još jedan Ivan Francuz kojemu se te godine rodila izvanbračna kći Jerka. Iz Katalonije spominje se 1542. godine neki Franjo Hercules, kojemu se dvije godine kasnije tu rodio sin, te neki Ivan.³⁰

Prema tim podacima u razdoblju od 1516. godine do kraja XVI stoljeća u Hvaru žive stranci:

ALBANIJA	2	KATALONIJA	3
ANKONA	1	KRETA	5
APULIJA	13	KRF	2
BARI	1	LECCE	1
BERGAMO	6	LINDANARA	1
BRESCIA	7	MANFREDONIJA	6
BRINDISI	1	NAPULJ	3
CAPUA	2	NIKOZIJA	1
CEFALONIJA	1	PESARO	1
CHIOGGIA	1	PRUNO	1
CIPAR ³¹	9	RODI	1
COMO	2	TRANI	2
FRANCUSKA	2	TRENTO	1
FURLANIJA	3	TREVISO	1
GALIGNANO	1	VENECIJA	36
GRAVINA	1	VERONA	2
GRČKA	7	VICENZA	1
GUTHIUM, Grčka	1	ZANTE, Grčka	1

U matičnim knjigama i drugim sačuvanim izvorima najčešće su zabilježeni obrtnici, dok su ostala zanimanja samo ponekad zapisana.³² I obrtnici su većinom zabilježeni samo s oznakom »magister« — to jest majstor, a manji je broj onih kojima je poblizje zapisana djelatnost. U izgradnji renesansnog Hvara sudjelovali su klesari s otoka Korčule i Brača, zidari iz Dubrovnika, Bara, Klisa, Omiša i Krajine, te brojni domaći klesari i zidari iz grada Hvara i drugih otočkih mjesta. Njihova

imena nalazimo zabilježena u ispravama primjerice kao vlasnike zemljišta i kuća, kao svjedoke, pri sklapanju ugovora o radu, u knjizi krštenih kad im se rađaju djeca, ili kad kumuju na krštenjima. Pisani izvori otkrivaju da su u Hvaru radili domaći zlatari, te oni doseljeni iz Splita i Dubrovnika, zatim brojni kovači te drugi majstori metalske struke. Tu su i drvodjelci, bačvari i brodograditelji, obrti što su bili veoma potrebni gradu kakav je bio Hvar. Posebni značaj imali su bačvari jer su se bačve upotrebljavale ne samo za vino, već za spremanje suhih smokava, slane ribe i baškota, važne živežne namirnice što su se masovno izvozile s tog otoka, najviše za opskrbljivanje brodova na dalekim putovanjima kao jedina moguća trajna hrana onog vremena.³³

Kupovna moć renesansnog Hvaranina uvjetovala je u gradu razvijanje krojačkog obrta. Zatim su tu postolari, kožuhari, bojadisari, pa brijači i svi su oni uglavnom zadovoljavali potrebe svojih građana za obrtničkim proizvodima, a radili su ili prodavali te proizvode po otočkim mjestima i na susjednom otoku Visu, što je poznato iz raznih isprava. Tako tijekom XVI stoljeća u Hvaru rade obrtnici:

	domaći		doseljenici
BAČVARI	8	Brač	2
BOJADISARI	3	Dubrovnik	2
BOMBARDIJERI	—	Poljica	1
		Venecija	1
BRODOGRADITELJI	4	Korčula	3
BRIJAČI	19	Brescia	1
		Korčula	1
		Šibenik	1
		Šolta	1
		Trogir	1
		Venecija	1
DRVODJELCI	10	Venecija	1
KLESARI	7	Bar	1
		Dubrovnik	3
		Korčula	2
		Krajina	1

	domaći		doseljenici
KOVAČI	17	Dubrovnik	1
		Krajina	1
		Perast	1
		Trani	1
KOŽAR	1		—
KOŽUHARI	5	Brescia	1
		Brindisi	1
		Dubrovnik	1
		Split	1
		Zadar	1
KROJAČI	13	Brač	2
		Furlanija	1
		Grčka	2
		Kotor	2
		Split	1
		Stari Grad	1
		Šibenik	1
		Zadar	1
		Venecija	3
MAJSTOR ZA			—
SVODOVE	1	Apulija	1
OKLOPAR	1	Žrnovnica	1
PEKAR	1	Brač	1
POSTOLARI	24	Cipar	1
		Korčula	6
		Krajina	1
		Pag	1
		Split	2
SABLJAR	1		—
SLIKARI	2		—
URAR	—	Korčula	1
ZIDARI	17	Stari Grad	2
		Dubrovnik	1
ZLATARI	3	Dubrovnik	3
		Split	3
		Trogir	1

Ostali obrtnici nemaju zabilježenu struku, a između njih je bilo i doseljenika iz drugih mjesta:

BRAČ	2	POLJICA	2
BRESCIA	1	SPLIT	2
COMO	1	STARI GRAD	3
DUBROVNIK	4	ŠIBENIK	2
GRČKA	2	TRENTO	1
JELSA	1	TROGIR	2
KORČULA	6	VENECIJA	9
KOTOR	3	VRANA	2
KRAJINA	2	VRBOVSKA	2
KRETA	1	ZADAR	5
KRF	1	ŽRNOVNICA	2
LASTOVO	1		

Prema pisanim izvorima, u Hvaru su tijekom XVI stoljeća živjela i radila trista pedeset i četvorica domaćih i šezdeset doseljenih obrtnika.

Oporuke, popisi djevojačke opreme i kuća otkrivaju nam renesansnu odjeću Hvarana,³⁴ koju je zapazio čak i mletački sindik Giustiniiani, pa u izvještaju svojoj vladi govori o ukusu odijevanja, primijetivši pri tome da Hvarani u tom pogledu ne zaostaju za Mlečanima. Hvarani su trošili na odjeću i uživali u finim tkaninama, što su se donosile s raznih strana svijeta. Holandsko platno, mletački damast, svila, baršun, vunene tkanine turskog porijekla upotrebljavale su se za šivanje muške i ženske odjeće, a ona se podstavljala krznom, ukrašavala čipkom,³⁵ raznim vrpcama i vezom. Po kroju ona se kod plemstva nije razlikovala od odijevanja u susjednim zemljama na Apeninskom poluotoku odakle su došli i neki krojači, dok su pučanke nosile jednostavnu odjeću. Prema sačuvanim popisima djevojačke opreme koju je ona nosila u kuću budućeg supruga ne razlikuje se po nazivima između pučanke i plemkinje, samo je ova druga upotrebljavala finije tkanine većinom kupljene u Mlecima ili kod trgovaca koji su brodovima obilazili obalu i prodavali razne stvari. U opremi pučanki obavezno se nalazi preslica, vreteno i tkalački stan, jer se većina tkanina za odjeću izradivala u kućama. U popisima djevojačke opreme doseljenika iz Krajine

spominje se odjevni predmet s hrvatskim nazivom »oplećak«, krajinska košulja i tzv. »vestura paesana« — haljina što se nosila po hvarskim selima, koja su većim dijelom naseljavali upravo ti doseljenici s kopna.

Petar Hektorović opisao je bogatu odjeću jednog uglednika na galiji što su ga sreli na svom putu u »Ribanju«, Hanibal Lucić opisuje zlatovez i bisere, a obojica u svojim oporukama spominju odijela od finih tkanina i baršuna.³⁶ Zbog krhkosti materijala i dugotrajne upotrebe do naših dana nije se sačuvao nijedan odjevni predmet, ali sačuvane čipke iz kraja XVI stoljeća i crkvena odjeća skrojena od fine svile, brokata i damasta, primjerice ljubičasti plašt biskupa Cedulina, te vezovi u hvarskoj stolnici pružaju nam barem djelomično uvid u kakvoću tkanina što su se u tom razdoblju mogle naći u Hvaru.³⁷ Raskošna oprema hvarske stolnice s tapiserijama, što su ih posjedovali i hvarski plemićki domovi rječito govori o načinu i mogućnosti življenja u tom gradu.³⁸ Domaći pak krojači kojih je bilo mnogo imali su napretek posla, pa su stjecali postepeno i veću imovinu, tako da će njihovi potomci već u sljedećem stoljeću biti posjednici i vlasnici nekog od plemićkih mletačkih naslova, kao što je slučaj s obrtničkim obiteljima Prdvarić i Vukašinović, čiji razvitak možemo pratiti kroz čitavo XVI i XVII stoljeće.

Hvarani su posjedovali i veće količine raznovrsnog zlatnog i srebrnog nakita ukrašenog dragim kamenjem, a hvarske žene kitile su se rado biserima i koraljima. Muškarci su nosili zlatne i srebrne pojaseve, ogrlice i prstenove s obiteljskim grbovima. Taj nakit izrađivali su domaći zlatari, ali se kupovao i u Mlecima, prema ponekom podatku iz arhivskih spisa.³⁹

Tijekom XVI stoljeća proširuje se franjevačka crkva i gradi njen zvonik, novi zvonik stolnice, gradska loža, nadograđuje knežev dvor i biskupska palača, a početak gradnje arsenala zaokružiti će najljepši trg u Dalmaciji sred kojeg će se 1520. godine sagraditi veliki studenac za potrebe građana. Unutar gradskih zidina obnoviti će se i proširiti gotičke palače, sagraditi novi balkoni u renesansnom slogu, a u predjelu Burag graditi će se nove kuće, one bogatije ukrašene plemića i skromnije pučana. No jedna od najljepših i najzaokruženijih cjelina upravo je ljetnikovac Hanibala Lucića s vrtom nadomak gradu i udolini okrenut prema sjeveru gdje je za ljetnih vrućih večeri pjesnik nalazio mir i svježinu.⁴⁰

Hvarske kuće bile su opremljene razbarenim namještajem, pa se poneka škrinja sačuvala i do naših dana. Zidovi su bili ukrašeni umjet-

nički ukrašenom kožom, tapiserijama i slikama, spominju se i razne prostirke, pokrivači, plahte i ručnici uljepšani čipkom, te zavjese. Posuđe u hvarskim kućama bilo je od majolike, zemlje, srebra, bakra i kositra. a uvozilo se s kopna i susjednih zemalja. Poznato je da su već u XVI stoljeću trgovci iz Apulije donosili u Hvar zemljano posuđe, a njegova upotreba na srednjodalmatinskim otocima zadržala se sve do drugog svjetskog rata, pa i danas po kućama nalazimo zaostatke tih predmeta. U popisima kućanskih predmeta u XVI stoljeću u Hvaru nalazimo i poneki predmet od stakla i kristala, a staklom su bile ostakljene pojedine slike, ali i prozori na crkvama i pojedinim kućama. Razdoblje turske vladavine u neposrednoj blizini mletačke Dalmacije ostavilo je tragova i u kulturi stanovanja Hvara. Živa trgovina s Turskom preko Dubrovnika te skela u Splitu i Makarskoj uvjetovala je dopremu raznih predmeta turskih obrtnika na čitavo primorje i otoke. To je najčešće bogato ukrašeno oružje, zatim odjevni predmeti, veziva, koža, metal, posuđe, pokrivači. Renesansni čovjek cijenio je razne predmete s Bliskog i Dalekog istoka, što su ih pomorci donosili sa svojih putovanja. Tako Petar Hektorović posebno opisuje čašu iz Sirije s arapskim pismom i štap od indijske trske ukrašen slonovačom i srebrom što ga je dobio od svog prijatelja dubrovačkog pjesnika Nikole Nalješkovića.⁴¹

Brijačnice su uvijek bile stjecište mještana, život je u njima više bujao nego u drugim dućanima i obrtničkim radionicama, pa su se u tim prostorima pisali razni notarski spisi, kao što su ugovori, kupoprodaje, oporuke i drugo. Iz više arhivskih spisa doznajemo da je jedna od tih brijačnica bila na glavnom gradskom trgu i da se ta radnja zvala i apoteka, jer su se u njoj vjerojatno liječile i neke bolesti, puštala krv, vadili zubi, a vlasnik je bio neki Antun.⁴²

U renesansnom Hvaru živjeli su i radili mletački providuri, kancelari hvarske komune, književnici, liječnici, ljekarnici, učitelji gramatike, advokati, vojnici u tvrđavi i razni činovnici.⁴³ Imao je grad i pomorce, ribare i čuvaru luke. Bilo je tu i trgovaca svaštara, ali i onih koji su trgovali samo kožom, solju, bademima i agrumima. Tu je muška i ženska posluga, koja je često dolazila s kopna ili iz manjih otočkih sela.⁴⁴

Hvarani su prodavali slanu ribu u Veneciji, pšenicu su uvozili ponekad sa Sicilije, 1588. godine dubrovački parun Petar Budrović dovozi svojim brodom kukuruz iz Napulja, 1521. godine sklopili su ugovor Matij Parvičić, Petar Cainani i Juraj Parnibuković o zajedničkoj trgo-

vini u južnoj Italiji, 1580. godine svećenik Petar Ciclineo odlazi na put u Mletke i Rim, a odlazili su otočani i kao najmljeni veslači i borci na galije, jer je komuna morala davati izvjestan broj ljudstva u sastav mletačke ratne mornarice. Međutim Hvarani su posjedovali i vlastite brodove, kojima su prenosili raznu robu i trgovali duž Jadrana, s gradovima po Italiji, Grčkoj i Albaniji.⁴⁵

Hvarani su proizvodili i hranu, a u gradu su radili pekari, mesari i krčmari. Posjednici većeg broja zemalja davali su u zakup vinograde, oranice i pašnjake, pa se primjerice 1500. godine spominje Petar zvan Kmet koji obrađuje zemljište sa smokvama, a 1565. godine pjesnik Petar Hektorović daje na obradu zemljište s obvezom da mu zakupnik daje polovinu priroda. Sadile su se žitarice, uzgajala vinova loza, smokve i masline, brala se borovina i prodavala na leute, a iz 1575. godine nalazimo u jednoj ispravi da se baril slanih srdela ili skuša prodavao po dvadeset i tri solda, dok se vino prodaje na siće i jedan sić je trideset i jedan solad. Trguje se robnom razmjenom, ali i talirima, lirama i soldima, pa primjerice jedan talir iznosi 1599. godine šest lira i osam solada. Poznato je da su Hvarani posjedovali košnice sa pčelama i proizvodili med,⁴⁶ a starogradski paprenjaci — kolači od meda koje spominje Petar Hektorović rade se još i danas, no pjesnik u svom »Ribanju« govori i o drugoj hrani kao što je sir, med, kruh, riba i vino:⁴⁷

Nikola već ne da / riči da se reče,
skoči i nosec meda / u satju doteče,
pak reče: Opet grem! / i doni ne mala
kus ponačeta prem / s kruhom kaškavala;
paprenjakov, vina / i voća pripravi.

Hoćetel' od mene / oni prisnac veli,
al turtu, ku žene / peku na padeli
al da vam jajnik tuj / prinesem, recite?

Po otočnim pašnjacima uzgajale su se koze, ovce, a bilo je goveda. Od mlijeka proizvodio se sir, a sakupljana vuna mjerila se i prodavala na kalatre.⁴⁸

Manje su poznati običaji. Tek tu i tamo poneki sitni podatak nam primjerice govori da je dijete na krštenju nasljeđivalo ime po djedu ili baki od oca,⁴⁹ da su roditelji nastojali da mu kumovi budu ugledni hvarski plemići i građani, među kojima često hvarski književnici

i da se u XVI stoljeću uvijek znalo ime oca izvanbračnog djeteta. Hvarani su priznavali tu djecu najčešće rođenu iz veze s poslugom, davali im svoje prezime i osiguravali im budućnost. Pri vjenčanjima sklapali su se ugovori kojima je točno bilo određeno ženino vlasništvo, a djevojka je u kuću svog budućeg supruga nosila odjeću, nakit, posteljno rublje, poneki kućanski predmet, a prema imovnom stanju novac i nekretnine. Time se ujedno i obvezala da u slučaju smrti roditelja neće ništa tražiti od imanja, ukoliko joj oporučno nije nešto posebno ostavljeno. U slučaju njene smrti, a bez poroda, njen suprug je bio dužan vratiti sve ono što je udajom donijela u njegovu kuću, ako ona oporučno nije drugačije odredila.

Nešto više podataka znamo o pogrebima preko oporuka kojima su oporučitelji ostavljali svoju pokretnu i nepokretnu imovinu hvarskim crkvama, samostanima i bratovštinama, da mole za njihovu dušu. Bratovštinama su još poklanjali novac za svijeće i pratnju klerika i svećenika uz pjevanje u pogrebnoj povorci.⁵⁰ Tu su i odredbe u pravilnicima bratovština u kojima se spominju obveze prema bratimima u slučaju smrti.⁵¹

I društveni život u Hvaru malo je poznat. Taj grad je imao nesreću što je izgubio veći dio arhivske građe XVI stoljeća, pa smo stoga ostali bez tih podataka. Poznato je da je tijekom XVI stoljeća hvarska stolnica imala orguljaša, koji je bio dužan poučavati mladež u muziciranju,⁵² a bio je obavezan za vrijeme karnevala svirati na plesovima u Kneževoj palači. Po hvarskim kućama nalazimo gitare i mandoline i tek nešto podataka o svečanostima za karnevala.⁵³ I unutar bratovština odvijao se društveni život. Pravilnici spominju zajedničke obroke za pojedinih blagdana, sudjelovanje u procesijama i igranje crkvenih prikazanja. Zacijelo su se po hvarskim kućama čitali stihovi, a možda izvodile i manje igre, to više što je Hvar u XVI stoljeću imao više književnika koji su u njemu stalno boravili i čija djela danas zauzimaju značajno mjesto u našoj književnoj baštini.

Hvarska renesansna sredina živjela je punim životom, ali i uz razne nedaće. Epidemije zaraznih bolesti, kuga, burni događaji u vrijeme pučke bune, napad Turaka, eksplozija baruta u tvrđavi potresali su stanovništvo grada, ali život je tekao neumitno dalje. Na nama je da pokušamo iz onog što je preostalo iz tog vremena izvući sve što nam može pružiti sliku svakodnevnog života u Hvaru — gradu koji je zauzimao značajno mjesto u doba renesanse u našim krajevima.

BILJEŠKE

¹ V. Pribojević, O podrijetlu i zgodama Slavena. Preveo V. Gortan. Zagreb 1951, str. 202.

² G. Novak, Hvar kroz stoljeća, Zagreb 1972, str. 105. — Isti Commissiones et relationes venetae IV, Zagreb 1964, str. 39, 40.

³ D. Domančić, Valierova vizitacija na otoku Hvaru. Arhivska građa otkrivena Hvara I, 1961, str. 7—58.

⁴ ... Uincientiam filiam florij de brusgie et eius uxoris caterine... Kršteni 1583—1695, list 390. Župski ured Hvar (dalje ŽUH). — ... Nicolo di Grabie... Kršteni 1516—1583, list 29, 99. ŽUH. — ... 1528. Georgius filius Hieronimi zuanich de ciuitate ueteri ... 1584. D. Catarina zorzetich monialis et hoc in ciuitatis ueteri... Isto, list 192; Kršteni 1583—1695, list 173. — ... Lucam filium marci chobich de Varbosca et eius uxor cusmine... Isto list 206.

— 1520. Margarita uxor mri nicolai jelsanin... D. Nicolaus Pisanich de Gelsa... casandram filiam spetabili D. Nicolai Vitalis naturalem quam procreauit cum dona Dominica Guscich de Jelsa... Kršteni 1516—1583, list 38, 39, 160. ... 1584. Goyam filiam Francisci Elesouich de Jelsa et eius uxoris Catherine... Kršteni 1583—1695, list 133. ... catharinam filiam petri de uilla urisnich et eius uxoris rade ... margaritam filiam naturalem daujdz de urisnich cum catussa de crajna eius matris... Kršteni 1516—1583, list 10, 203. — ... Franciscus filius Stipisce del piame de uilla Sti Georgij et eius uxoris d. lucie ... Isto, list 91. —

⁵ N. Bezić-Božanić, Stanovništvo Komiže. Split 1984, str. 32.

⁶ Ista, Veze Bračana sa susjednim otocima i kopnom. Mogućnosti br. 4—5, Split 1985, str. 588, 590.

⁷ ... Catharinam filiam Francis de Solta... Joannem filium Stipanij de Soluta et juanite ... Catherinam filiam Johannis de Solta et Marie ... Kršteni 1516—1583, list 11, 12, 112.

⁸ C. Fisković, Novi podaci o Hanibalu Luciću. Čakavska rič 1/1974, str. 12. — Isti, Hvarska katedrala. Split 1976. — ... S. D. hieronimus bartuco maister fratribus de corcula... Franciscum filium D. berti de chorcirra et eius uxoris chaterine ... Franceschinam filiam francisci de corcula quam habuit cum domenega schiarpica ... Corneliam f. s. antonij de corcula et eius uxoris elene ... Dna Marissa da corcula ... Marietta de Corzulla ... D. Joannes de corcula ... frusam filiam naturalem D. ponponij bertucij quam habuit cum pera de corcula ... Kršteni 1516—1583, list 20, 78, 70, 40; 1583—1695, list 48, 103, 114.

⁹ O obrtnicima u Hvaru vidi: N. Bezić-Božanić, Zanati na otocima Hvaru i Visu u XVI stoljeću. Radovi Instituta za hrvatsku povijest 10, Zagreb 1977, str. 471—794.

¹⁰ ... Rusolino de ragusio ... marinus pauli di ragusio ... d. margarita uxor ziuucinij ... ziuancha de ragusio ... Radognizat e ragusi ... nicolaus radouanij de ragusio ... catherinum dominicum f. nicolai de Ragusio et eius uxoris d. margarite ... ulahussa francisci de Ragusio ... cornilium petri mi-

lanouich de ragusio et cuite ... mira uxor barhoj de ragusij ... marta uxor radj de ragusi ... Petrus de Paulo Ragusino habitator Pharej ... Georgium f. D. biasij de ragusio et anzole ... marcus iachieuich de ragusa ... d. marusca consorte d. Johannis de primo d. ragusio ... Blachus de ragusio dicto bahoy ... Catharina uxor q. barich de ragusio ... floram f. marci de ragusio et marie ... D. franceschina de ragusa ... elenam f. Thome de ragusio et catharine ... Franciscum Bartholomeum f. Simonis de Ragusio et Catarine ... franciscus d. ragusia ... Dominichum f. cuitei d. ragusio et cuite ... Joannem f. Mihoci de ragusa ... Hieronimam f. naturalem D. Gregorij Tarbuscouich procreatam cum D. Petrica filia mri Marci ragusei ... Luciam filiam cl. D. Vincentij Quirini quam habuit cum cartharina f. mri marci ragusini ... joannes ragusinus olim famulus q. d. Georgij de martin. Kršteni 1516—1583, list 9, 69, 15, 184, 63, 13, 14, 15, 192, 94, 33, 245, 47, 196, 75, 266, 96, 21, 52; 1583—1695, list 175, 153, 205, 226. ŽUH

¹¹ ... Marrolus de catharo ... ser nicolus de Capello de cataro ... Catharina uxor nauelj de chataro ... Hieronimum f. naturalem d. Nicolaj de cataro et eius matris flore ... johanne f. herculis de catharo ... Dominicum f. antonij de chataro et eius uxoris margarite ... Antonius de Trifon de catharo ... Ego presbiter Vincentius de Petris baptizau Radum de chataro qui dixit ... Georgium f. radi de cataro et eius uxoris mare ... d. dominica uxor d. francisci de cataro ... nicolaum f. georgium ex catharo et eius matris uincencie ... franciscum f. joannis d. catharo et catharine marichie ... helenam f. damiani d. catharo et eius uxoris d. cecilie ... Catharinam f. Hieronimi filij Nicolai de Catharo ... Matheum f. D. Dabi da catharo et Thomasine ... sr. dauide de cataro ... D. chatarina uxor sr. iuanci de chataro ... dona iulia uxor dominici de chataro ... D. catarina uxor d. Stephani de Catharo ... Giuliam f. naturalem D. Dominici filij D. Antonij de Cataro quam procreatum cum dona mandalina iuanisseuichia ... dominicum f. D. Matei f. D. Antonij de chataro et D. Catharine ... D. Nicho qm D. Antonij da Cataro ... D. felicitia f. q. D. Dominici è Catharo. Kršteni 1516—1583, list 9, 93, 70, 94, 95, 41, 45, 182, 10, 265, 96, 23, 50, 52, 33, 239, 58, 216, 34, 36, 269, 86, 58, 66, 57, 35, 12, 58, 66, 57, 35, 12, 223, 90, 178, 217, 38, 166; 1583—1695, list 49, 154, 48, 113, 173, 245, 133, 355, 79, 176, 229. ŽUH

¹² ... Catarina f. ruxani de garbagl ... Catharinam f. s. Triphoni de perasto generi magri nicolaj fabri ferarij eiusque ux. d. marie ... chaterina uxor triphoni da perasto abito in lesina ... petrus de monte nigro ... Kršteni 1516—1583, list 32, 34, 275, 94. ŽUH

¹³ D. lena uxor D. Johannis Rosani de Spalato ... Gaspara uxor mri marinj di spalato ... Dominicam f. Bartolomei de spalato et marice ... jacobo piscator de spalato ... D. johannes Cuetinouich d. spalato ... Catharinam f. D. Hieronimi perzacha spalatens ... Johanem f. Michaelis Spalatinus et eius consortis Darie ... Dominicum f. georgij de Spalato et eius uxoris Jacobine ... Marcus de Spalato ... dominicus ludouicus Spalatensis ... Dna ipolita uxor dni ioannis bigatouich spalatense ... Antonius Boxanović spalatens ... Kršteni 1516—1583, 70, 71, 230, 69, 193, 75, 16, 118, 49, 50, 207, 99, 256, 38, 40.

¹⁴ ... catharinam f. pauli de Poliza et eius uxoris marae ... Mariam f. petri de Poliche et Vuchane ... Margaritam f. marci de poglica et goye ...

Helenam f. luce da pogliza et chaterine ... Georgium f. Johanis de poglica et Geline ... Catharinam f. Stefani de pogliza et mare ... Kršteni 1516—1583, list 109, 9, 187, 169, 190, 63, 96, 20, 166, 22, 39. ZUH

¹⁵ ... Margaritam f. magistri Marini uelouicich de zarnounica et Magdalene ... chaterinam f. georgij de zarnauniza et eius uxoris draze ... Catarinam f. joannis de zarnounica et marunice ... lucretia uxor dni joannis primenij almisensis iuris utrisque doctoris ... climentum f. elie jurjeuich de craina de uilla beruglie et eius uxoris margarite ... joannem f. pauli clarich de macharscha et uice ... Ceciliam f. naturalem Clmi Dni Petri Bondumerij Hectorei quam habuit cum Andrianam f. Pauli Narentani ... Dominicum f. Radi de gluschica et Catarine ... alenam f. luce de lustica et Sulene ... franceschinam f. Andree de lustica et margarite ... Kršteni 1516—1583, list 181, 15, 21, 33, 14, 255, 49, 65, 85; 1583—1695, list 52. ZUH

¹⁶ ... Hieronymum f. D. Petri de Clissa et Anice ... matheum f. petri dei castelli dicti uissan et eius uxoris filipe ... Johannes Vechoieuch de tragurio ... Dragam f. barichi de tragurio et eius uxoris marice ... Joannes Sandalich de tragurio ... D. ursa ex ciuitatis tragurij ... petrus duimouich de tragurio ... Catarinam f. naturalem Sp. D. Petri farbinouich nobile Traguriensis quam habuit cum jacouica q. paolino barilouich ... Joannem f. magistri michaeli uiturello traguriense et eius uxoris done chatirine ... 1590. rodila se u Hvaru i kći Franka. ... Margaritam f. Bondumerij Hectoreo quam habuit cum D. Jacobina Traguriensi ... Kršteni 1516—1583, list 93, 46, 141, 39; 1583—1695, list 134, 227, 173, 228. ŽUH. — Spisi Alvisa Tron. Historijski arhiv — Zadar (dalje HAZ).

¹⁷ ... franceschinam f. naturalem francisci d. sibenico et eius matris margarite juuscine ... D. Helena uxor Joannis de Sibenico ... D. zuanne statiriza de Sibenico ... Margarita Antonii d. Sibenico ... D. petrus ferro sibenicensis ... Dominicum f. gregorij Sibenicensis et d. lucie ... 1584. Antun i Jelena, 1587. Kata .. Chatirinam f. Sr. Antonij de Sibenico et D. Lucie ... Stephanum f. naturalem Sr. Francisci filii ioanni marci rimondo de bergamo quem habuit cum Zuanna da Sibenico ... lucim f. gregorij Simetouich de Sibenico et Margarite ... Justinam f. naturalem f. Antonii da Sibenico quam habuit cum dona catarina ... Marcum Antonium f. naturalem magistri Dominij fabianouich quem habuit cum mandalina sibenicensis ... Kršteni 1516—1583, list 74, 207, 214, 256, 57, 56, 66; 1583—1695, list 49, 103, 275, 179, 302, 174, 135, 222.

¹⁸ ... Georgius de Jadre ... Margaritam f. petri de jadre et stanice ... dominicum f. uite de jadra et margarite ... paulus jadrensis, D. lucia pauli jadrensis ... Dominicum f. Simonis d. jadra et flore ... D. Dobra uxor Matej de Zara ... Catharinam f. Martini de Jadra et Margarite ... Helenam t nicolaj filij petrij zerlicich jadrensis et Magdalene ... Catharinam f. joannis de Zara et Hieronime ... Pelegrinam f. naturalem magnifici Thome begna Jadertini quam habuit cum dna margarita sibenicensi ... Marietam f. naturalem D. Michaelis di Nadali et eius matris Geline di giadre ... Franciscum f. naturalem Joannis de Jadra quem habuit cum D. Lucia de Piame ... Helenam f. magistri Georgij de Piaseris Jadrensis et Petronele ... Kršteni 1516—1583, list 11, 185, 63, 123, 206, 53, 28, 29; 1583—1695, list 302, 303, 135, 153, 114, 154, 81. ŽUH

¹⁹ ... Georgij de pago ... D. Martinus de pago ... Mateum f. Antonij arbensis et petronele. 1550. rodila im se kći Kata. Kršteni 1516—1683, list 54, 40, 208, 26. ZUH

²⁰ ... Luciam f. Stephani de Veggia et Catharine. 1590. rodila im se kći Domina. ... franciscum f. Petri de Segna et stancice ... Dominicam f. Martini di segna et lucie. Pri rođenju sina Ilije spominje se da je iz Rijeke. ... caterinam f. joannis Lusignanin et eius uxoris D. lucie ... Nicoloram f. matualem magistri Johannis Pinturich quam habuit cum ellina di fiume ... Joannem naturalum filium Nicolai d'Istria quam habuit cum D. Margaritha brajhouichia ... d. francescha consorte d. francisci de Justinopolj ... Kršteni 1516—1583, list 74, 50, 214, 69; 1583—1695, list 206, 80, 53, 177.

²¹ Jacobum f. Stephani thomasseuich de craina et magdalene ... catharinam f. Mathei Illijch de craina et radoslaue ... Catharinam f. stephani lubagich de craina cum d. stanussa ... joanna de chraina ... Dominicam f. uiti de craina et Helene ... Catherinam f. D. Ortenzij quam habuit cum margarita de craina ... georgium f. georgij petrouich d. craina et milice ... georgium f. michaelis radoslauglich de craina et dragne ... Georgium f. johannis de craina et marte ... cosmam f. nicolai de craina et mandaline ... fabianum f. nicolaj jurcouich de craina ... stanam f. nicolai de craina et lucie ... georgium f. uidosso de craina et francesce ... 1542. i 1545. Franjo i Jelena djeca Simuna i Katarine. ... Dominicum f. Mathei de craina et caterinne ... dominicum f. Bartich de Craina et Goie. 1547. rodio se sin Juraj. 1544. i 1546. rodili su se Franjo i Katarina djeca Petra Živkovića. ... Dominicum f. Johannis d. craina et geline ... Dominicam f. matei de craina et margarite ... Georgium f. pauli de craina ... georgium f. petrj de craina et catharine ... catharinam f. nat. petri de chraina quam habuit cum Magdalena de craina... Chatarinam f. Joannis de craina et uelane... 1547. i 1550. rodile su se Jelena i Klara kćerke Andrije i Margarite iz Krajine. 1547. i 1552. rodile su se Margarita i Kata Ivana i Lucije. ... Caterinam f. pauli cognominatum Milian de craina et eius uxoris d. ursule ... Dominicum f. Matiasci d. craina et mare ... Caterinam f. Dragoe de craina et mande ... Dominicham f. pauli de craina et jeline ... Dominicham f. michaelis de Craina et jeline ... Gregorium f. marci de crayna et chlare ... Catarinam f. d. simoni Duimicich quam habuit cum Margarita de chraina ... Catherina Malescha d. craina ... catherinam f. nat. Georgij de craina mater eius clara ... Gregorium f. Hieronimi ierchouich quem habuit cum milica de craina ... 1550. i 1554. rodili su se Katarin i Franjo sinovi Ivana i Urše Kadrišich (chadrissich). 1550. rodili su se Dominik i Franjo sinovi Antuna i Kate. ... Catherinam f. Johannis Vuchossauich de chrayna et Margarite ... catharinam f. uidossij de chraina et Marie ... Dominicum f. cuitchj d. craina et cuite ... Chatarina f. Pauli de Craina ditto Mustafich et Petronile ... Dominicum f. Giorij d. chraina et cuite ... claram f. miliasi ... 1558. i 1566. rodili su se Kata i Dominik djeca Bariše i Stane Tomić... Helenam f. Mathei ... 1559. rodio se Franjo priznati sin Nikole Columbinija i Anice iz Krajine. ... franceschum f. nat. pauli d. chraina quem habuit cum d. mara de brachia ... Catherinam f. Joannis bilan ... chatarinam f. luce ... Catarinam f. bernardini fisinich quam habuit cum dona mandalina barborina de cragna ... Helenam f. Petri Thomich ... joannem f. nicolai iuanouich, 1585. rodila mu se kći

Doroteja. ... Anastasiam f. nat. Stefani Tuardchouich quam habuit cum catarina de chraina ... Mandalena uxor Thome de Crayna ... Joannem f. Stephani ... Catharinam f. Vulisci de Crayna et Marice ... Dominicum f. Nicolai ... Margaritam f. Georgij andriasseuich de Crayna et d. dobre ... Perinam f. nat. magistri joannis Schaglich quam habuit cum D. margarita de crayna. 1599. rodio im se drugi sin Franjo. ... Dominicum f. martini Vlahignich .. Antonium f. nat. magistri franciscij formicej quem habuit cum catarina ulachinica. Kršteni 1516—1583, list 109, 9, 11, 47, 18, 95, 96, 20, 78, 80, 49, 22, 98, 80, 83, 50, 49, 97, 23, 24, 64, 26, 216, 50, 24, 207, 27, 24, 51, 98, 25, 51, 25, 98, 203, 52, 84, 82, 98, 26, 27, 53, 54, 30, 31, 57, 66, 86, 85, 33, 34, 66, 54; 1583—1695, list 172, 1, 175, 246, 176, 51, 81, 231, 305, 115, 176. ZUH. — Spisi Alvisa Trana, HAZ.

²² N. Bezić-Božanić, »Turci« na otocima Hvaru i Visu u folklorskom stvaralaštvu. Zbornik radova XXXII kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije. Sombor 1985, str. 397.

²³ Od te godine sačuvana je najstarija knjiga krštenih. ŽUH.

²⁴ ... D. Stefaninus de Venetia ... dnus Johanes venetus concelarius parrens. ... d. dominicus de Venetia et d. catarina d. johanis de Venetia ... Petrum f. mri baptiste de Venetia et Dominice. 1553. spominje se s prezimenom Ravello. ... andreas remundo da uenezia ... magister hieronimus de uenetii ... magister moisius de uenetii ... franceschinam f. aloisij ex ueneijs et catarine ... bernardinus de uinezia ... dominicus rico ex uenetijs ... magister zulianus uenetus ... ioannem f. magistri iacobi de antonij de uinitia et D. sanche ... maria consortē magistri leonardi da uenetia ... iannem baptistam et hieronimum f. magistri ioannis de uenetis et franceschine ... ioannem uinturinum f. mri Mathei da uinetia et iuanice ... d. franciscus de rocho ex uenetii ... D. Baptista de uenetijs ... Petrum f. naturalem D. Antonij de bastian e uenetijs quem habuit cum Catharina Vlassich ... Magister D. franciscus Cechini Venetus ... Lucretiam f. D. Zamarie da uenetia et Catherine ... Marcus Antonius Guidotus e Venetia ... D. Julia uxor D. baptisti bibini da Venetia ... lucietta a Venetia ... Paulina filia Antonij ex uenetijs ... D. Gasparina uxor D. Petri de bianchi ex uenetijs ... Marinus de Ventura ex uenetijs ... Kršteni 1516—1583, list 94, 36, 49, 249, 149, 32, 126, 211, 35, 84, 54, 218, 220, 33, 58, 56, 88, 57, 151, 259, 105, 151, 153, 37; 1583—1695, list 302, 177, 302, 227, 205, 246, 177, 231, 81, 231, 53. ŽUH

²⁵ ... philipum f. d. Antonii de Chiozza et Margarite ... Isto, list 81.

²⁶ ... Magister paulus furlanus ... Georgium f. Matheum filij Georgij furlan et eius uxoris lucram ... magistro Baptista di Trento genero magistri Zuuichi ... D. Franciscus de Treuiso ... magnificus Dominus Comes Vincenius di portis uicentinus ... franceschinam naturalem filiam D. Cristofoli da Verona quam habuit cum D. lucia Zucaloua ... Giouanem Jacobum filum naturalem D. Aloysiij da Verona quam habuit cum D. Marieta ... D. Zuanne iaco. de Bergamo ... franceschinam f. pauli de bergamo quam habuit cum dobra cuitichia ... pietro de asperti da Bergamo ... stephanum naturalem filium Sr. Francisci qm Marci rimondo quem habuit cum Zuanna da sibenico ... S. issepus D. francisci de bergamo ... D. Rochus de Bergamo ... Kršteni 1516—1583, list 201, 36, 90, 275; 1583—1695, list 133, 113, 265, 227, 51, 25, 177, 50, 25. — ... magistro Bartholomeo de Brixia barbitonsore spominje se

kao svjedok. fasc. XII d, br. 2. KAH. — ... d. philipus de Maninis de prixia ... Marietta famula q. d. joannis jacobi de nembri brixiens. Magnificus D. Abram federico brixiensis ... Hieronimum f. naturalem D. Curtij cont. brixiens. quem habuit cum lucretia f. q. Alojsij Zane ... Danielum f. joannis mario de Brixia et D. Catharine ... Sebastianum f. et Rochum filii dni Rugier da Como socij in Castro et Margarite ... unicientium f. D. Gaspari d'ancona et D. franceschine ... excellens. Artium et medicinae doctor dnus uincentius uanettus Pesarens. Physicus magne communittatis Pharens. ... franceschinum f. d. Mathei galignano et fumie ... D. Marussa q. Johannis de pruno ... Bartholomeum naturalem filium D. Lorenziz da Lindanara quem habuit cum D. Dominica ... Ser Lanzilagus Capuanus ... Nicolaus de Napoli ... Michaluis de Napoli ... Chatarinum f. jacobi de Napol et Margarite ... Kršteni 1516—1583, list 191, 104, 66, 83, 109, 159, 25; 1583—1695, list 153, 79, 176, 25, 106, 174, 81, 175, 390, 25. ŽUH

²⁷ ... D. Johannes de Apulia ... D. Julius de Apulia ... franciscus gilbertus apuleus ... D. julij f. domnj uzinij d. apulia ... D. Silvestar Cupuari appuliensis ... D. ursinus d. bertuci ex appulia ... uinctius cola d'apulia ... D. luchas de nusto de Apulia ... D. laurentius dni Jacobi anzeli d. apulea ... Angelica uxor Dni antonij d. naera (?) ex Apulia ... D. Antonij Lionelus de apulia ... Doroteam f. naturalem Antonii ex Apulia quam habuit cum Lucretia ex Jadra ... D. Antonius judellar e Bari ... D. Dominicus collo de Brendisi ... Giulium f. naturalem Matij de marzini de Leczi cum d. mariam f. q. maistri andree barbitonsoris... lucretiam f. antonij apuliensis ciuitate rodica et anastasio ... Catharinam f. pauli de grauina et margarite ... Hercules de Manfredonia ... ursinus de Manfredonia ... Gilbertus de Manfredonia ... D. Lizzubertus appulens. de Manfredonia ... Ego dominus iones Manfredonensis baptizauit ... Margaritam f. magistri francisci puglis et Lucie ... Kršteni 1516—1583, list 245, 230, 74, 16, 231, 49, 203, 84, 154, 163, 10, 109, 69, 45; 1583—1695, list 302, 155, 81, 179, 12, 13, 225.

²⁸ ... Johannes f. magistri pauli greci ... franceschinam f. d. anastasioj Greci et mare ... Manolem f. constantini greci et catarine ... lucia consorte dimetrij greci ... Hieronimum f. Nicolai f. mri Joannis Greci et D. urse ... magister aloisius de Gorfu ... D. Zuanne uxor q. Pasqualini de Corfu ... Mateum f. mri constantini de Canio et bone ... D. lutin dimetrij de Candia ... Dominicam f. constantini de Candia et eius uxoris Hieronyme ... d. zuauanin de candia ... Angelus de Candia ... Kršteni 1516—1583, list 119, 21, 202, 94, 57, 88, 148; 1583—1695, list 154, 136, 153. — ... Catharina filia magistri Constantini a canea ... Spisi Alvisa Tron list 161. HAZ.

²⁹ ... Laurentius de cipro ... Jacobus de Cipro ... Catharina uxor D. cipriani da Cipro ... Jeannem Aloixium f. D. Bernardini da cipro et eius uxoris Xpine ... jiergio f. ex Dauid de Cipro et D. dominice. 1585 rodila mu se kcer Justina. ... Vassili Ciprioti ... Reginam f. Andree de Cipro et Mariette ... Magdalenam f. D. Mili de Cipro et D. Dome ... d. uido de Cipris ... Catharina f. s. Constantini da Cipro et eius uxoris s. stane ... D. Nicola de Nicoisa ... Giulium f. naturalem D. Mathei de Martinis da loci Guta habuit cum iuaniza f. q. mri Andree barbitonsoris ... Catharinam f. luce de belpago et eius uxoris lucie dal Zante ... nicolaum f. dni Marina filij dni joannis

baptiste fizici habuit cum d. julia ex cefaloni ... Kršteni 1516—1583, list 30, 106, 38; 1583—1695, list 48, 174, 172, 173, 174, 228, 338, 50, 228, 51, 80, 375, 228, 235.

³⁰ ... Franciscum f. ex Marci Albanensis et Vincentiam ... Franciscum f. petri albanensis et d. filipe ... Dna Faustina uxor Joannis durazzo ... franciscum f. Dni Johannis baptiste francigene fisici et e. consortis d. dobrice ... Hieronymam f. naturalem Joannis de Francia et eius matris d. dominice ... Franciscus Hercules catalani ... Herculem f. Francisci chatalano et laure ... Dianoram f. Joannis Catalani et Camille ... Kršteni 1516—1583, list 91, 70, 10, 69, 70, 21, 63, 49; 1583—1695, list 114, 172, 173, 154. ŽUH

³¹ Godine 1573. sklopio je ugovor rektor benefija crkve Svih svetih u Hvaru don Tomo Balci kojim je dao na vječni livel komad zemljišta do spomenute crkve majstoru Ivanu pokojnog Jakova s otoka Cipra. Majstor je na tom zemljištu mogao sagraditi kuću s tim da plaća godišnje dvije libre i dva solida. Hektorovićeve arhiv CIII/2. Historijski institut JAZU, Dubrovnik (dalje HID).

³² O djelatnosti obrtnika u Hvaru vidi: N. Bezić-Božanić, (9). — Osim već poznatih majstora, u Hvaru se još spominju 1519. trogirski zlatar Jakov Lovrov stalno nastanjen u Hvaru, 1520. kožuhar Petar Radeljević, 1521. postolar Stjepan rečeni Dobrašin iz Splita, Marin Ratov brijač iz Korčule stalno nastanjen u Hvaru, zlatar Andrija Matković, brijač Petar Unkčić, postolar Petar Jerolimov i zlatar Andrija. Hektorovićeve arhiv CXXXVII/20, 47, 77, 80, 88, 92, 110, 120. HID. — Godine 1508. također se spominje zlatar Andrija i vezi s nekim nasljedstvom, 1500. spominje se majstor Petar Vukičić, 1513. u vezi s nekom zemljom zlatar Mato, između 1513. i 1516. Mira žena majstora Antuna Stanušića reč. Matković, 1520. majstor Andrija Mikanović ostavlja ... una casa sopra S. Steffano ... 1534. spominje se ... mro Nicollo om mri Piero fauro ... Ostavštine I—X, Oporuke I/7. Kaptolski arhiv, Hvar (dalje KAH). — 1512. mro Bartholomeo de Brixia barbitonsore javlja se kao svjedok. Isto XII d/2. 1532. spominje se Nikola Cibischin kao armirate pharenis i armiraglio, kao oružar. Kršteni 1516—1583, 223. Hvarski spisi I. HAZ. — 1557. spominje se pekarica ... catarina fornera. Kršteni 1516—1583, 55.

³³ 1576. obavezao se bačvar Mato da će izraditi Luki Teveljiću 205 barila, svaki baril po jednu liru. Hektorovićeve arhiv CXXXVI/vs. I, 9. HID.

³⁴ N. Bezić-Božanić. Nekoliko podataka o odijevanju Hvarana u XVI stoljeću. Hvarski zbornik br. 6, Hvar 1978, str. 63—86.

³⁵ Ista, Tradicija čipkarske tehnike na otocima Hvaru i Visu od XVII stoljeća do danas. Makedonski folklor god. XVIII, br. 35, Skopje 1985, str. 103—108.

³⁶ 1574. procijenio je krojač Zanmaria odjeću Petra Hektorovića. Hektorovićeve arhiv CXXXVIII/9. HID

³⁷ N. Bezić-Božanić, Umjetnički obrt na otoku Hvaru u XVI i početkom XVII stoljeća. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, god. XIX, br. 2, Zagreb 1980, str. 33.

³⁸ C. Fisković, Stare tapiserije u Dalmaciji. Zbornik muzeja primenjene umjetnosti 19—20, Beograd 1975/76, str. 32, 33. — Isti, (8), str. 5.

³⁹ 1588. parun Petar Mihovila Budrovića iz Dubrovnika donio je u Hvar naručene prstenove iz Mletaka:

Un anello d'oro
un anello d'ariento alla mellana
un anello da bolla d'oro
un anello d'oro con tre piere

Uz svaki prsten navedena je i njegova težina. Za Franka de Lucisa kupio je u Veneciji: una vestura de damasco zalla, una vestura di panno paonazzo et un mantil da tavola. XII D10/1. KAH

⁴⁰ O arhitekturi i Hvaru u XVI stoljeću: C. Fisković, Ljetnikovac Hani-bala Lucića. U knjizi: Baština starih hrvatskih pisaca I, Split 1978, str. 167—226. — Isti, Hvarska katedrala. Split 1976. — Isti, Trifun Bokanić u Hvaru. Peristil 16—17, Zagreb 1974, str. 53—64. — R. Bučić, O javnim građevinama i zgradama u Hvaru. Izdanja arhiva komune hvarske Split 1956. — D. Domanić, Reljef Nikole Fiorentina u Hvaru. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji sv. 12, Split 1960, str. 172—179.

⁴¹ N. Bezić-Božanić, (37). — Ista, Ostaci turskog utjecaja na život i običaje u Makarskom primorju i njegovom zaleđu. Makedonski folklor god. XVI, br. 31, Skopje 1983, str. 107. — C. Fisković, Petar Hektorović i likovne umjetnosti. U knjizi: Baština starih hrvatskih pisaca, knj. I, Split 1978, str. 140—156. U Franjevačkom samostanu čuva se mehanizam sata iz XVI stoljeća izrađen po uzoru na sunčane, a sat je radio u ciklusu od po šest sati. — Hvarani su posjedovali i biblioteke, pa se primjerci knjiga iz XVI stoljeća čuvaju još i danas u kaptolskoj i franjevačkoj biblioteci, u kojoj se nalaze i notni zapisi iz tog vremena. M. Novak-Vukelić, Kaptolska knjižnica u Hvaru. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku I/1952.

⁴² Die 9 Madij 1591. Actum Phari in Apotecha magistro Antonij Barbiton-soris posita in platea communis ... Hvarski 3, 327. HAZ

⁴³ Nekoliko neobjavljenih zapisa iz matice krštenih: ... 1519. Magnus dnus petrus ualareuss filius dni zacharie comitis et prouisoris lesinae ... 1564. Illimi D. zacharia Salamonis gubernatoris ... 1568. Dna Lucietta famula Magnifici et Clarissimi Dni Marci Quirino capitanei culphi dignitissimi ... 1517. Dominus Franciscus cancelarius pharensis ... 1519. Sp. dnus Johannes franciscus madius ... 1542. dnus Johannes uenetus cancelarius pharens. ... 1585. D. Catarina uxor D. rancisci prodich de Brachia cancelarij nunc pharens. ... 1563. Sp. D. Antonius Lucius q. dni Annibalis Nob. Pharens. ... 1565. D. julia uxor sp. D. Antonij lucij ... 1554. Magnificus d. Hieronymus bertucius eques. Kršteni 1516—1583, 70, 88, 58, 159, 70, 49, 249, 66, 57, 54; 1583—1695, 114. O grbovima hvarskih plemića vidi: N. Duboković, Grbovi u bivšoj crkvi sv. Marka. Prilozi povijesti otoka Hvara III, Hvar 1969, str. 43—54. — Isti, O sfragistici i stematologiji otoka Hvara. Arhivist sv. 1—3, Beograd 1956.

1517. magister johane cyruichus ... 1519. franciscum filium Dni Johannis baptiste francigene fisici et eius consortis d. dobrice ... spominje se više puta i kao kum, a 1548. spominju se kao kume kći mu Katirina i žena Domina. Kršteni 1516—1583, list 109, 70, 10, 69, 51. — 1534. spominje se liječnik Ilija iz Capue. Oporuke I/7. KAH. 1563. excellens. Artium et medicinae doctor dnus uincentius uanettus Pesareus Physicus magne communitatis Pharens. ... 1565. Benedicta uxor sp. d. joannis ferencich chirurugi lesinae ... 1596. D. Benedictus de Benedictis medicus phari ... Kršteni 1516—1583, list 66; 1583—1695, list

375. — Sačuvana je isprava iz 1547. godine kojom dalmatinski sindici Vicko Barbarigo i Viktor Bragadeno donose odluku da grad Hvar treba da izabere četiri povjerenika za zdravstvo i to dva plemića i dva pučana. Hektorovičev arhiv, CX/8a. HID. — C. Fisković, Doprinos za povijest zdravstva u gradu Hvaru. Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae, a. XIII, 2, Beograd 1973. — ... 1518. D. fiordelisa consorte d. bernardij aromatarij ... 1521. do 1558. d. franciscus gariboldus aromatarium ... 1554. Tibaldo de Rinaldo aromatarium ... 1519. D. hieronimus uitus bertucius gramaticae professor ... 1581. chaterinam naturalem filiam augustini preceptoris gymnazij quam habuit cum anica de jelsa ... 1548. Nicolaus Paladinus doctor ... 1562. Dna lucretia uxor dni joannis primenij almisensis iuris utrisque doctoris ... 1567. chiamanta famula illustrissimi Dni Hieronimi Albani equitis et doctoris ... 1518. chaterinam f. di Marini de stefani caporalis in castro ... 1519. ser Stephanus caporalis in Castro Lesine ... 1564. Dominus stephanus de uenetijs socius uizili cum dicti gubernator ... 1585. Sebastianum et Rocum f. dni Rugier de Como socij in castro ... Kršteni 1516—1583, list 69, 71, 11, 55, 70, 39, 126, 33, 58, 110, 70, 84; 1583—1695, list 25, 106, 174, 81, 175. ŽUH

⁴⁴ ... 1564. d. constantinus Corcireni comitis cum triremi ... 1569. Georgius Zachon paronus fregate ... 1529. jacobo piscator ... 1558. d. dominicha uxor mihoci piscatoris ... 1531. catarina uxor joannis custodis portus ... 1517. ser Bernardus naranzer ... 1565. D. Jacobus filius D. zilij mandolerij de uenetijs ... 1565. Dominicam f. D. ferandini bronzi marzerij et eius uxoris d. Margarite ... 1581. Augustinus mercerius ... 1589. franciscus famulus D. Antonij fasaneij ... 1585. joannes ragusinus olim famulus q. d. Georgij de Martin ... Ženska posluga se spominje pri rađanju izvanbračne djece najčešće s gospodarima ili pri kumstvu. 1538. spominje se Marija služavka kod Florija Jurjevog, 1541. rodila je Lucija kćer s gospodarom Bartulom Cambarlinijem, 1554. spominje se Margarita iz Krajine kod Franje Gariboldija, 1564. rodila je kćer Katarina s gospodarom Franjom Castelani, 1569. spominje se Marieta služavka kod Ivana de Nembri, 1583. Katuša kod Ivana Leporinija, 1585. Nika kod Antuna Kotoranina, 1588. Oliva kod Franje Musso i 1595. Vica kod Petra Ferrija. Kršteni 1516—1583, list 88, 193, 174, 16, 65, 436, 57, 61, 390, 23, 96, 49, 54, 56, 104; 1583—1695, list 226, 389, 226, 265, 391. ŽUH

⁴⁵ Hektorovičev arhiv CXXXVI/sv. I, 65, CXXVI/9, CXXXVII/129, CXXXV/42. HID. — Hvar je imao i vlastitu galiju kojom je 1571. sudjelovao u bici kod Lepanta, a drveni zmaj s pramca i danas se čuva u gradu. ... La nome di paron Sr. Piero de Michel Budrouich da Ragusa uendita delli fermenti napoletani ... prete Pietro Ciclineo di Lesina ... nel uaggio da Vinitia è Roma. XVII D 10/1, IV b/4. KAH. — J. Luetić, Dio hvarske međunarodne trgovačke mornarice u drugoj polovici XVI stoljeća. Dubrovnik br. 6, 1983, str. 123—128.

⁴⁶ ... in polanda tenuta con figheri ... Piero chmet ... Legati Pij IV b. KAH. — Hektorovičev arhiv, XLV/3, CXXXVI/sv. I, 32, 33, 37. sv. H, 59, 94, LXXII/3. HID.

⁴⁷ P. Hektorović, Ribanje i ribarsko prigravaranje. Zagreb 1951, str. 29, 41.

⁴⁸ CXXX/108, XV/1, CXXXVI/sv. I, 38, sv. H, 55. HID

⁴⁹ Kroz XVI stoljeće nailazimo često na narodna imena ili pak ona svećačka u hrvatskom izgovoru. Tako se spominju ženska imena: Cvita, Dobra,

Dobrica, Dragna, Draža, Jakovica, Jela, Jelina, Ivanica, Mara, Marica, Mariša, Marunica, Maruška, Mira, Pera, Radoslava, Stanica, Stanuša i Vukana, te muška imena: Barić, Blaž, Cvitko, Dabo, Ivanče, Marul Mihoć, Navelj, Niko, Radonjizat, Rado, Radovan, Rusulin, Ružan, Stamen, Trifun, Vlahuša, Živanko i Živić.

⁵⁰ ... exequie S. mese dopieri candelle ... u oporuci iz 1534. Oporuke 1/7. ... 1579 sea sepolto nella chiesa della Madonna nell'ossegno del quale uol che scaio tore numero cenque et candelle di peso tre ... Oporuke. Centar za zaštitu kulturne baštine, Hvar. 1520. Petar Milovčić iz Vrboske ostavlja: lascia al Catedrale di Lesina che si daga ogn'anno Tinazzo di mosto per la sua anima ... 1577. Nikoleta udovica Tome Milatova ostavlja: »sua casa et orto apreso di Forno di Zuanne Pizzulich« klericima i svećenicima uz obavezu da na godišnjicu njene smrti govore veliku misu »una messa grande all'altar del Crocifisso nella chiesa di S. Stefano«. Ostavštine KAH.

⁵¹ 1503. ostavlja Mandica Baškulić svoju kuću bratovštini Tijela Kristova. XI a/3. KAH. — R. Bučić, O nekim bratovštinama otoka Hvara. Prilozi povijesti otoka Hvara V, Hvar 1978, 27—43.

⁵² C. Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije. Orgulje. Mogućnosti g. XXI, br. 6—7, Split 1974, 718—722.

⁵³ 1593. ... et seu obligo di sonar in palazzo di feste del Carnevale senza pagar alcuno et altre conditioni. Organisti X a. KAH